

Rodna Gruda

Dolenjski muzej Novo mesto v znamenju Jantarnega leta 2017

The Lower-Carniolan Novo Mesto Museum in the 2017 Year of Amber

Objavljeno dne/Published on: 20.02.2017

Avtor članka/Article Author: Edita Žugelj Foto: Borut Križ

Dolenjski muzej Novo mesto je pokrajinski muzej kompleksnega tipa, ki v svojem delovanju pokriva področja arheologije, etnologije, kulturne zgodovine in zgodovine ter zgodovine umetnosti. Muzej ima lastno konservatorsko – restavratorsko delavnico za arheološke predmete, dobro razvito pedagoško službo, v okviru muzeja pa delujeta tudi dislocirani enoti Jakčev dom in Kočevski rog. V svojem poslanstvu muzej v prvi vrsti skrbi za zbiranje, evidentiranje, proučevanje, dokumentiranje, hranjenje, varovanje in raziskovanje premične kulturne dediščine Novega mesta in Dolenjske, opozarja na njen pomen in vlogo v preteklosti. S stalnimi in občasnimi razstavami z vseh področij muzejskega dela, bogato založniško in pedagoško dejavnostjo muzej skrbi za primerno predstavitev premične dediščine širši javnosti. Dolenjski muzej so ustanovili 1. junija 1950, 85 let po prvi zamisli o pokrajinskem muzeju, ki je zaživela ob praznovanju 500-letnice Novega mesta. Današnja podoba je muzej dobil sredi 80-ih in 90-ih let prejšnjega stoletja z Jakčevim domom in dislocirano enoto Kočevski rog.

The Lower-Carniolan Novo Mesto Museum is a complex-type regional museum that covers the scientific fields of archeology, ethnology, cultural history, history, and art history. The museum houses its own conservation and restoration workshop for archeologic artifacts, boasts a good pedagogical staff, and has dislocated units, namely Jakčev dom and Kočevski rog. The primary mission of the museum is to collect, provide evidence of, study, document, store, safeguard, and explore the moveable cultural heritage from the area of Novo Mesto and the wider region of Lower Carniola, spreading awareness of its significance and role throughout the history. The permanent and temporary exhibitions at the museum, along with the rich publishing and educational activities pursued therein, have been presenting the moveable heritage to the public ever since the museum's establishment on 1 June 1950. The museum was built 85 years after the initial idea for its establishment at the celebration of 500 years of Novo mesto. The museum gained its contemporary form with Jakčev dom and the Kočevski rog dislocated units in the 1980's and 1990's.

Stalne razstave

V Dolenjskem muzeju si obiskovalec stalne razstave lahko ogleda na štirih lokacijah. V Križatiji je na ogled stalna arheološka razstava Arheološka podoba Dolenjske, kjer je razstavljeno bogato arheološko gradivo, ki dopolnjuje naše vedenje o življenju na širšem Dolenjskem od prazgodovine do zgodnjega srednjega veka. Osrednji del razstave je s tremi razstavnimi prostori posvečen starejši železni dobi (8. do 4. stoletje pr. n.št.), ko je Dolenjska zaradi bogatih ležišč železove rude, njenega taljenja in predelave v železne izdelke ter vključitve v evropsko trgovino doživela svoj razcvet.

Na stalni etnološki razstavi, ki ima svoje prostore v Ropasovi hiši, je predstavljena snovna in nesnovna etnološka dediščina Dolenjske od srednjega veka dalje, pri čemer je poudarek predvsem na gospodarskih dejavnostih.

Stalna razstava novejšje zgodovine v delu upravne stavbe Dolenjskega muzeja predstavlja čas od prvih organiziranih nastopov delavstva med prvo svetovno vojno do osvoboditve Novega mesta, 8. maja 1945, s poudarkom na dogajanju v času druge svetovne vojne – narodnoosvobodilnega boja (NOB) v tem delu Slovenije. Del razstave je tudi spominska avla s skoraj tri tisoč imeni padlih partizanov, aktivistov in žrtev okupatorjevega nasilja z ožjega območja Dolenjske.

V Jakčevem domu so na ogled tri stalne razstave: razstava Božidarja Jakca, Stalna likovna razstava Dolenjskega muzeja in Likovno pedagoška zbirka. Del razstavnih prostorov je namenjenih galerijski dejavnosti, s katero slovenskim in tujim umetnikom omogočajo predstavitev njihovih del.

Dolenjski muzej v svojem delovanju v Kočevskem rogu upravlja tudi s spomenikom nacionalnega pomena - Bazo 20 in bolnišnicama Jelendol ter Zgornji Hrastnik.

Biseri Dolenjskega muzeja

V muzeju so ponosni na vse predmete, ki jih hranijo, še posebej pa na bogato arheološko dediščino iz obdobja halštata, zaradi katere Novo mesto zaseda eno najvidnejših mest na evropskem arheološkem zemljevidu. Zbirka je tako nacionalno kot mednarodno prepoznavna, lahko bi rekli, da je neke vrste blagovna znamka Novega mesta. Cvetiči halštata Dolenjske je v svetovni arheološki stroki pojem, ki obsega kopico najbogatejših najdb v Novem mestu in širši okolici iz obdobja med 8. in 4. stoletjem pred našim štetjem. Prav posebno mesto zavzemajo situle, iz brona izdelane posode v obliki veder. Od približno štiridesetih ornamentiranih situl v Evropi so jih v Novem mestu našli kar devet, vsega skupaj pa šestnajst. Vse novomeške situle sodijo v čas 5. in 4. stoletja pred našim štetjem, njihovo število pa priča tudi o veliki ekonomski moči aristokratskega razreda nekdanjih halštatskih prebivalcev na okljuku reke Krke.

V Dolenjskem muzeju hranijo tudi bogato likovno dediščino, v njej med drugim zbirki dveh pomembnejših dolenjskih umetnikov 20. stoletja - zbirko 828 del Božidarja Jakca, ki jih je umetnik podaril svojemu rodному mestu, ter zbirko likovnih del Vladimirja Lamuta, ki danes obsega več kot 230 umetnikovih del v različnih likovnih tehnikah.

Programi za obiskovalce

V muzeju izvajajo številne pedagoške dejavnosti za posamezne ciljne in starostne skupine. Posebno pozornost namenjajo šolskim skupinam, ki jim ob ogledu razstav ponujajo tudi spremljevalni program. Na voljo je okoli 60 vrst različnih delavnic in programov, vezanih na stalne razstave, ob postavitvah novih, občasnih razstav pa vsakič ponudijo tudi nekaj novih vsebin.

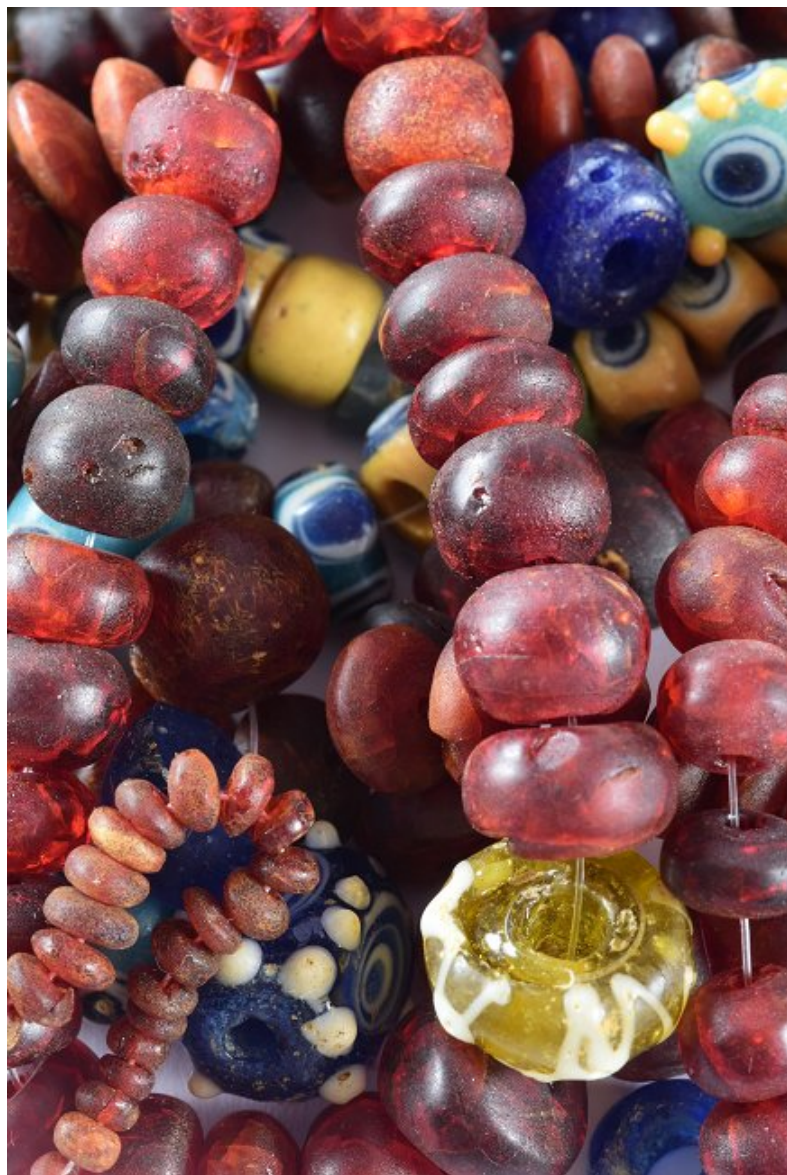
Kot pravijo v muzeju, se trudijo, da bi bili njihovi programi predstavitve dediščine za individualne obiskovalce vedno bolj raznoliki in dostopni. Poleg javnih in strokovnih vodstev tako skrbijo tudi za pestro publicistično dejavnost.

Jantarno leto 2017 v Novem mestu

Eden izmed zakladov arheološke dediščine, ki jo hranijo v Dolenjskem muzeju, je jantar. Kot pripoveduje direktorica muzeja Jasna Dokl Osolnik, ležijo največja in najpomembnejša nahajališča jantarja (okamnele smole iglavcev) na območju Baltika. Del jantarne poti, ki je obale Baltika povezovala s Sredozemskim morjem, je v prazgodovini potekal tudi preko Dolenjske, zato se je v Novem mestu, tedanjem evropskem središču s knežjim sedežem, ohranila množica jantarnih izdelkov. Steklarstvo in železarstvo sta bili gospodarski dejavnosti, ki sta omogočali razcvet dolenjskega prostora v 1. tisočletju pr. n. št. Ogrlice iz raznobarnih bogato okrašenih, na Dolenjskem izdelanih steklenih jagod, dopolnjenih z oranžno rdečimi okrašenimi jantarnimi jagodami, ki so jih našli na novomeških grobiščih, so bile spodbuda za obsežnejšo predstavitev te bogate kulturne dediščine javnosti.

V Dolenjskem muzeju bodo v jantarnem letu pripravili pregledno razstavo »arheoloških« jantarnih izdelkov v Sloveniji, ki so jo poimenovali **Jantar – dragulji Baltika v Novem mestu**, razstavo **o jantarni (»Katarinini«) sobi iz Sankt Peterburga** in razstavo sodobno oblikovanega jantarja iz Gdanska - **Jantar in oblika**. Odprtje razstav bo **20. aprila 2017**, obiskovalci pa si jih bodo lahko ogledali do 30. septembra 2017.

Po besedah Jasne Dokl Osolnik bodo na razstavi **Jantar – dragulji Baltika v Novem mestu**, predstavili izbor arheološkega jantarnega gradiva, ki ga hranijo različne slovenske ustanove, odgovorne za varovanje kulturne dediščine. Gradivo sega v čas od bronaste do antične dobe. V sodelovanju z Narodnim muzejem Slovenije, Pokrajinskim muzejem Ptuj Ormož, Pokrajinskim muzejem Celje, Zavodom RS za varstvo kulturne dediščine (Območna enota Novo mesto) ter Arheološkim muzejem iz Gdanska predstavili na Slovenskem najdeni arheološki jantar, ki – kot dokazujejo kemijske analize – sodi med primerke baltskega jantara in je v naše kraje prišel po trgovski (jantarni) poti. Na razstavi bodo predstavili tudi kose surovega jantara in jantarne arheološke predmete iz Arheološkega muzeja v Gdansku. Razstavo bo dopolnjeval bogato ilustriran slovensko-angleški katalog.

Največji in najbolj znani izdelek iz jantara na svetu je **Jantarna soba** v Sankt Peterburgu. Izdelana iz okamnele smole iglavcev in umetniško okrašena je soba Katarine Velike eno od svetovnih čudes. Mojstrstvo izdelovalcev, barvitost jantara ter pestra zgodovina in usoda te najslavnejše dvorane bodo v sodelovanju z Muzejem iz Sankt Peterburga predstavljeni na velikih panojih.

Na tretji sočasni razstavi bo Društvo oblikovalcev iz Gdanska pripravilo prodajno razstavo moderno oblikovanega nakita iz jantara z naslovom **Jantar in oblika**. Ob razstavi bodo pripravili tudi delavnice poljskih oblikovalcev jantarnega nakita.

V Dolenjskem muzeju bo potekala tudi **Mednarodna arheološka konferenca o jantaru**. V okviru združenja C.I.V.I.A. (Mednarodni raziskovalni center antičnih cest in načinov komunikacije med ljudmi) s sedežem v San Marinu, že nekaj let potekajo mednarodne arheološke konference o jantaru in jantarnih poteh v Evropi. V letu 2017 bo konferenca izjemoma potekala v Novem mestu, gostili pa bodo 30 strokovnjakov iz Evrope in Slovenije, ki preučujejo jantar in jantarne izdelke iz vseh obdobj.

Druga konferenca, ki bo potekala v Novem mestu, je **Konferenca mest ob jantarni poti**. Namenjena je povezovanju mest, ki ležijo med Baltikom in Jadranom, in skozi katera je od prazgodovine do zgodnjega srednjega veka potekal transport jantara. Namen srečanja je v gospodarskem in turističnem povezovanju med mesti severne in južne Evrope, s poudarkom na

povezavi kulturnega in industrijskega turizma. Organizacijo je prevzela Mestna občina Novo mesto v partnerstvu z Visokošolskim središčem Novo mesto.

Načrti in želje za prihodnost

Kot pravi direktorica Dokl Osolnikova, se v Dolenjskem muzeju trudijo delovati strokovno in kvalitetno, zato zbirke vsebinsko nenehno dopolnjujejo in izpopolnjujejo. V naslednjih letih imajo v načrtu prenovo nekaterih stalnih zbirk, predvsem pa si želijo prostore muzeja z nekaj posegi narediti obiskovalcem še prijaznejše. »Naše poslanstvo je tudi ozaveščanje obiskovalcev o pomenu varovanja kulturne dediščine za prihodnje rodove. Z načrtnim pedagoškim delom to nalogo začnemo že z otroki iz vrtcev, pozitivni rezultati pa se posledično kažejo tudi v generaciji njihovih staršev. Zaradi tega vedno znova iščemo zanimive teme za nove občasne razstave in spremljevalni program. Z organizacijo dogodkov, kakršna bosta že drugi Praznik situl in naš letošnji najpomembnejši projekt, Jantarno leto, nenehno opozarjamo na velik pomen naše bogate arheološke dediščine, ki si jo želimo skupaj z našo ustanoviteljico, Mestno občino Novo mesto v prihodnosti ponuditi tudi kot turistični produkt v nastajajočem arheološkem parku Situla.

Prizadevamo si, da bi s kvalitetnim delom v okolju, v katerem delujemo, ostali ena od osrednjih kulturnih ustanov in središče kulturnega ustvarjanja, kamor bi ljudje radi zahajali in kvalitetno preživljali svoj prosti čas. Pogoji za uresničitev naših načrtov in želja pa je, seveda, dober in homogen kolektiv, saj smo dokazali, da so s skupnimi močmi vsi cilji lažje dosegljivi,« še pove direktorica Dolenjskega muzeja Novo mesto, Jasna Dokl Osolnik.

